

Sygn. akt III KK 93/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Igor Zgoliński (sprawozdawca)

Protokolant Ewa Śliwa

w sprawie **Ł. J.**,

skazanego z art. 278 § 1 k.k. i art. 178a § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 13 grudnia 2021 r.,

kasacji, wniesionej na korzyść skazanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 24 września 2018 r., sygn. akt

II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w R. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 24 września 2018 r., sygn. II K (...), Ł. J. został skazany za czyn z art. 278 § 1 k.k., polegający na tym, że w dniu 16 maja 2018 r. w P. zabrał w celu przywłaszczenia otwarty pojazd wraz z kluczykiem marki R. nr rej. (...) o wartości 30.000 zł, czym działał na szkodę A. C., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 10 zł każda, oraz za czyn z art. 178a § 1 k.k., polegający na tym, że w dniu 16

maja 2018 r. w P., kierował pojazdem marki R. o nr rej. (...) w ruchu lądowym, będąc w stanie nietrzeźwości - 1,03 mg/1, 0,97 mg/1 zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu, na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności; orzeczone wobec oskarżonego kary jednostkowe pozbawienia wolności zostały połączone i orzeczono karę łączną roku pozbawienia wolności, wykonanie której zostało warunkowo zawieszone na okres próby 2 lat; na podstawie art. 42 § 2 k.k., art. 43 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat; na podstawie art. 43 § 3 k.k. skazany został zobowiązany do zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdów; na podstawie art. 43a § 2 k.k. orzeczono wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 5000 zł na rzecz Funduszu P. oraz Funduszu P. orzeczono w przedmiocie kosztów sądowych.

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 2 października 2018 r. (k. 50v).

Postanowieniem Sądu Rejonowego w R. z dnia 24 lipca 2019 r. zarządzono wykonanie kary roku pozbawienia wolności, z uwagi na niewywiązanie się przez skazanego z obowiązku świadczenia pieniężnego (k. 23,teczka wykonawcza II K (...)).

Od tego wyroku kasację na korzyść oskarżonego wniósł w trybie art. 521 § 1 k.p.k. Rzecznik Praw Obywatelskich, który zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 343 § 5 k.p.k. w zw. z art. 139 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k., polegające na wydaniu wobec Ł. J. na posiedzeniu bez przeprowadzenia rozprawy wyroku skazującego pod jego nieobecność w sytuacji, gdy oskarżony ten nie był prawidłowo powiadomiony o terminie posiedzenia, co w efekcie naruszyło jego prawo do obrony, wnosząc w konsekwencji o:

1. dopuszczenie dowodu z pisma J. K. B. p.o. zastępcy dyrektora ds. Lecznictwa, Samodzielnego Wojewódzkiego Publicznego Zespołu Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej im. [...] w R., z dnia 16 lutego 2021 r., co do czasu pobytów Ł. J. w szpitalu psychiatrycznym oraz występowania u oskarżonego choroby psychicznej;

2. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w R. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja była oczywiście zasadna, wobec czego podlegała rozpoznaniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Trafnie bowiem zarzucił autor kasacji, że zaskarżony wyrok zapadł z rażącym naruszeniem przepisów prawa procesowego wskazanych w *petitum* kasacji. Procedowanie wniosku złożonego na podstawie art. 335 § 1 k.p.k. uzależnione jest między innymi od właściwego zawiadomienia podmiotów określonych w art. 343 § 5 k.p.k., a więc prokuratora, oskarżonego i pokrzywdzonego, którzy, zgodnie z treścią tego przepisu, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu w przedmiocie wniosku o skazanie bez przeprowadzania rozprawy. Obliguje to Sąd do zawiadomienia tych podmiotów o miejscu i terminie posiedzenia (art. 117 § 1 k.p.k.). Ich niestawiennictwo, przy braku dowodu prawidłowego powiadomienia, stanowi przeszkodę do procedowania na posiedzeniu, o czym stanowi art. 117 § 2 k.p.k. Dodać trzeba, że uprawnienie do udziału powyższych podmiotów w posiedzeniu przeradza się w obowiązek w sytuacji wydania przez prezesa sądu lub sąd stosownego zarządzenia (art. 345 § 5 *in fine* k.p.k.). W postępowaniu przed Sądem Rejonowym w R. oskarżony Ł. J. był uprawniony do udziału w posiedzeniu w przedmiocie rozpoznania wniosku prokuratora, złożonego w trybie art. 335 § 1 k.p.k. Słusznie podniósł autor kasacji, że mimo to doszło do naruszenia jego prawa do obrony (art. 6 k.p.k.) na skutek błędnego przyjęcia, że został on prawidłowo zawiadomiony o terminie i miejscu posiedzenia. Przedmiotowe zawiadomienie, wraz z odpisem aktu oskarżenia, zostało oskarżonemu wysłane na wskazany przez niego adres zamieszkania. Zawiadomienie to, po podwójnej awizacji w dniach 3 września 2018 r. oraz 11 września 2018 r., wróciło z adnotacją "zwrot nie podjęto w terminie" (k. 51). Sąd Rejonowy w R. rozpoznał na posiedzeniu w dniu 24 września 2018 r. przedmiotowy wniosek pod nieobecność oskarżonego, którego uznał za powiadomionego o tejże czynności w sposób prawidłowy, przyjmując za podstawę art. 139 § 1 k.p.k. w zw. z art. 133 § 1 i 2 k.p.k. Następnie w oparciu o art. 343 § 4

k.p.k. w zw. z art. 394 k.p.k. Sąd uznał za ujawnione dowody zawnioskowane w akcie oskarżenia i wydał wyrok skazujący Ł. J. za zarzucane mu w akcie oskarżenia przestępstwa. Wyrok ten nie został przesłany oskarżonemu, odpis wyroku udostępniono publicznie na okres 7 dni poprzez złożenie w sekretariacie Wydziału (k. 49).

Z przedstawionego przez skarżącego pisma z dnia 16 lutego 2021 r. (k. 6-7 akt SN) wynika, że od dnia 11 sierpnia 2018 r. do dnia 30 października 2018 r. Ł. J. nieprzerwanie przebywał w szpitalu psychiatrycznym. Uprawnione jest przy tym twierdzenie, że oskarżony nie miał w ogóle wiedzy o toczącym się przeciwko niemu postępowaniu przed Sądem Rejonowym w R.. W tej sytuacji procesowej samo wysłanie zawiadomienia o terminie posiedzenia na adres miejsca zamieszkania oskarżonego, a następnie uznanie go za prawidłowo doręczone, nie spełniało wymogu należytego powiadomienia o terminie czynności procesowej. Nie stwarzało bowiem podstaw do zastosowania instytucji przewidzianej w art. 139 § 1 k.p.k. Warunkiem uznania pisma za prawidłowo doręczone na adres podany przez stronę, było wszakże ustalenie, że strona, nie podając nowego adresu, zmieniła miejsce zamieszkania lub nie przebywa pod wskazanym przez siebie adresem (art. 139 § 1 k.p.k.). Przepis powyższy zobowiązuje oskarżonego do informowania organu procesowego o zmianie miejsca zamieszkania lub nieprzebywania pod wskazanym przez siebie adresem, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, a niespełnienie tego obowiązku skutkuje tym, że pismo wysłane pod dotychczasowy adres uważa się za doręczone. Wprawdzie obecnie nie ma możliwości skutecznego uchylenia się przez stronę od skutków niepowiadomienia organu procesowego o zmianie miejsca pobytu, nawet jeśli przyczyną jest pozbawienie wolności w innej sprawie, jednakże omawiany tryb nie będzie mógł zostać zastosowany, jeżeli brak zawiadomienia o zmianie miejsca zamieszkania lub pobytu nastąpił z innych powodów niż stosowanie środków przymusu, np. był wynikiem hospitalizacji. Trafnie podniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, że nie można uznać warunków określonych w art. 139 § 1 k.p.k. za spełnione w przypadku, w którym oskarżony zostaje umieszczony w szpitalu psychiatrycznym, z rozpoznaniem choroby psychiatrycznej i poddany leczeniu, bowiem jest ono niezależne od woli osoby chorej zarówno co do czasu trwania, jak i miejsca pobytu,

a niejednokrotnie może ograniczać swobodę w podaniu do wiadomości wspomnianego organu miejsca pobytu. Dlatego nie może być utożsamiane ze zmianą miejsca zamieszkania, o której mowa w powyższym przepisie.

Konkludując, uznać należy, że wobec nieprawidłowego powiadomienia oskarżonego, w niniejszej sprawie, nie zostały zrealizowane przesłanki do wydania przez Sąd I instancji wyroku w trybie art. 335 § 1 k.p.k. Dla tej oceny irrelevantny pozostaje fakt, że Sąd ten nie dysponował wiedzą o stanie zdrowia oskarżonego ani o jego wcześniejszej karalności (m.in. w warunkach art. 31 § 2 k.k.). Należy podkreślić, że do naruszenia przepisów rozdziału 15 Kodeksu postępowania karnego może bowiem dojść bez uchybienia organu procesowego (wyrok SN z dnia 23 marca 2016 r., sygn. akt IV KK 74/16). Będąc słuchany w charakterze podejrzanego Ł. J. oświadczył, że jest zdrowy, przyznał się do popełnienia zarzucanych mu czynów i zgodził się na warunki zaproponowane przez prokuratora (k-25-26 akt dochodzenia). Prokurator nie powziął żadnych wątpliwości co do poczytalności podejrzanego, przy czym z informacji Krajowego Rejestru Karnego z dnia 22 maja 2018 r. wynikało, że podejrzany nie figuruje w kartotece karnej (k. 35). Z danych zawartych w akcie oskarżenia i nie zweryfikowanych przez Sąd wynikało natomiast, że oskarżony nie był karany. Dopiero teczka wykonawcza zawiera informacje z Krajowego Rejestru Karnego o uprzednich skazaniach Ł. J. (k. 16). Z akt tych wynika również, że w uzyskanym przez kuratora sądowego wywiadzie środowiskowym z dnia 12 czerwca 2019 r., zawarta była informacja o pobycie oskarżonego w szpitalu psychiatrycznym z rozpoznaniem schizofrenii paranoidalnej i uzależnienia mieszanego (k. 7).

Nie ulega zatem wątpliwości, że doszło do rażącej obrazy przepisów prawa procesowego, wskazanych w skardze Rzecznika Praw Obywatelskich. Takie naruszenie prawa miało przy tym istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, bowiem ograniczało oskarżonego w realizacji jego prawa do obrony (nie korzystał z pomocy obrońcy, nie wiedział o skierowaniu wniosku prokuratora do Sądu, ani terminie posiedzenia przed Sądem), nie wspominając już o kluczowym aspekcie dotyczącym ustalenia możliwości przypisania mu winy.

W konsekwencji, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w R. i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

